

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

RECSKI ÉRCBÁNYA ÉS A TELEPÜLÉS

GUBACSI FRANCISKA
KONCZ GÁBOR

Összefoglalás

Az 1980-as években Magyarországon több bánya hanyatló sorsra jutott. Recsk esetében ehhez hozzájárult, hogy csökkent a rézérc világpiaci ára, kevesebb lett az állami támogatás mértéke, a kőolaj világpiaci ára megemelkedett, a technológia kezdett elavulttá válni, illetve sok helyen a nyereséges, kitermelhető vagyon nem érte el a küszöbszintet, így bezárták a bányákat. Sok hír felröppent az újranyitással kapcsolatban is. Az alapvető konfliktus nemcsak a bányászat negatív hatásait jelentheti. A térségben nagyarányú a munkanélküliség, kevés a kedvező helyzetben lévő, nyereséges vállalkozás. A bánya újranyitása lehetőséget teremtene a környékbeliek foglalkoztatására, a térség gazdasági fellendítésére. Kutatófűrészek bizonyították jelentős ércvagyon meglétét a területen. A megnyitással kapcsolatban azonban éles ellentétek alakulhatnak ki az általános gazdasági, valamint a turisztikai és környezetvédelmi szereplők között (pl. gyógyfürdők vízhozamának lecsökkenése, rekultivált területek hasznosításának módja miatt). A probléma mélysége miatt még nem született olyan átfogó tanulmány, amely figyelembe veszi a társadalmi, gazdasági és környezeti szegmensek együttes hatását. Tanulmányunkban ismertetjük a recski ércbánya korábbi és jelenlegi hatásait, a problémák megoldásának lehetőségeit. Rámutatunk, hogy a jelenlegi körülmények között van-e, illetve milyen lehetőségek vannak az újranyitásra.

Kulcsszavak: ércbánya, réz, környezeti hatások, helyi közösség, újranyitás

JEL: P25

The Recsk mine on the settlement

Abstract

In Hungary in the 80's, mining had a decadent fate. In the case of Recsk that was caused by the world market price of copper and quantity of state subvention decreased substantially, the world market price of oil increased, and the technology became outdated. Also in many places supplies did not reach profitable, exploitable level and consequently the mines were closed. These days there have been many talks about reopening of mine. The discussions involve the negative effects of the mine as well as the high unemployment in the regions as there are only a few profitable companies.

Even though the reopening of the mine could offer the local people the opportunity of employment and an economic boost to the subregion, it could bring serious disagreements among the stakeholders of economic, tourism and environmental spheres due to issues such as the decrease in the water supply of the thermal medical baths for example. Due to the controversy of the subject, there has not yet been any comprehensive study on the subject, which analyses the combined effect of social, economic and environmental segments. In our study, we will examine the current effects of the Recsk ore mine, and discuss solutions for the problem. Furthermore, we will analyse questions regarding the reopening of the mine and methods of inducement.

Keywords: ore mine, copper, environmental effects, local community, reopening

JEL: P25

Bevezetés

A bányászat a Föld mélyében és annak külszínén található és kinyerhető ásványkincsek kitermelésével foglalkozik. Ezek a készletek a nem megújuló természeti erőforrások közé tartoznak, képződésükhöz akár több millió év is szükséges, amely emberi léptékkal nehezen mérhető (Landefeld–Hines 1985).

A bányászat, mint tevékenység hosszú idő óta meghatározza egyes térségek arculatát. A technika és technológia fejlődésével, az I. és II. ipari forradalom jelentősen előrelendítette ezt az ágazatot. Később azonban ez az előrelépés jelentős környezeti és gazdasági problémákhoz vezetett az ásványkincs készletek fogyatkozása, az egyre nehezebb kitermelhetőség, a termelési költségek megnövekedése, a korszerűtlen kitermelési módszerek, a túlzott bányászat, a világpiaci árak és a világkereskedelem változása miatt (Wenzel 1880, Csiffáry 2009, Goodland 2012).

Mind a külszíni, mind a mélyszinti bányászati fejtés jelentős környezeti hatásokkal bír. Bár az előbbi gyakran nagyon „látványos” változásokat okoz a tájképben, a komplexebb hatása mégis a mélyszinti bányászatnak van. A bányászati tevékenységhez zaj- és porszennyezés is kapcsolódik, azonban a legsúlyosabb környezeti hatást a bányászat a felszíni és felszín alatti vizekre gyakorolhatja (Sima et al. 2008, Schwarz et al. 2009).

A bányászat gazdaságra gyakorolt hatása jelentős mértékű lehet, amely azonban lehet pozitív és negatív irányú is. A bányászat pozitív hatásai között szerepel, hogy az országot jelentős exportbevételhez juttathatja, eredményes működés esetén ezreknek biztosíthat munkahelyet és jövedelmet, jelentős feldolgozóipar épülhet rá és általában meghatározóan befolyásolja az infrastruktúra kiépítését. A negatív hatásai elsősorban azzal érvényesülnek a bányáknak, hogy számos más ágazat betelepülését korlátozhatják a működésük során és bezárásuk után egyaránt (Downes et al. 2014).

Egy bányának mind a megnyitása, mind a bezárása óriási változásokat eredményezhet egy térség foglalkoztatási viszonyaiban, jelentő munkavállalás iránti vándorlás elindítva. Ezek a változások rendkívül gyorsan következhetnek be, ami óriási terheket ró a helyi szolgáltató szektorra és infrastruktúrára. A felgyorsult migrációs folyamatok megváltoztatják a lakókörnyezetet, a helyi társadalom összetartó erejét is csorbítják és a közösséget sebezhetővé teszik (Haney-Shkaratan 2003).

Magyarországon a rendszerváltozás előtt a bányászat jelentősebb szereppel bírt, mind gazdasági teljesítményét, mind foglalkoztatási jelentőségét tekintve. A tevékenység számos ásványkincsrre és energiahordozóra terjedt ki, az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy több bánya évtizedeken keresztül csak állami dotáció segítségével maradhatott fenn, amit az ágazat stratégiai jelentősége indokolt (Kun 2010).

Az 1980-as években meginduló változások, a készletekre feltérképezésére induló kutatások, és a kőolaj világpiaci árának emelkedése miatt hazánkban is megjelentek azok a problémák, amelyek az 1990-es években a bányászat gyors leépüléséhez vezettek. Egyre több bánya zárt be, így sok ember vált álláskeresővé. A szektor privatizációja, egy-két kivételtől eltekintve nem tekinthető sikeresnek. A gazdasági problémákkal együtt begyűrűztek az ehhez kapcsolódó társadalmi problémák is. Teljes területek váltak „rozsdáövezetté”, amelyek a mai napig sem tudtak kilábalni a hátrányos helyzetből. Magyarországon ez legjobban az Észak-magyarországi régióban éreztette hatását. A recski ércbánya helyzete is ezt példázza (Siskáné Szilasi et al. 2013).

Az ércbánya II. bányatelke jelenleg vízelárasztásos szüneteltetés alatt van, bár sok hír felröppent az újrainítással kapcsolatban is. Az alapvető konfliktus nemcsak a bányászat negatív hatásait jelenti. A térségben magas a munkanélküliség, kevés a kedvező helyzetben lévő, nyereséges vállalkozás. A bánya újrainítása azonban lehetőséget teremtene a környékbeliek foglalkoztatására, a térség gazdasági fellendítésére. Kutatási fűrészek bizonyították még jelentős ércvagyon meglétét a területen. A megnyitással kapcsolatban azonban éles érdekellentétek alakulhatnak ki a turisztikai és környezetvédelmi érdekek, valamint a gazdasági oldal egyéb szereplői között. A rekultivált területek hasznosításának egyes formái ugyanis negatív hatásokat gyakorolhatnak a környező települések gyógyfürdőinek vízutánpótlására (Gagyi Pálffy 2002, Somody 2007).

A 2000-es évek elején született elemzések, tervek szerint mára a bányának meg kellett volna nyílnia. A probléma mélysége miatt még nem született olyan átfogó tanulmány, amely figyelembe veszi a társadalmi, gazdasági és környezeti szegmensek együttes hatását.

Anyag és módszer

Recsk nagyközség rövid bemutatása

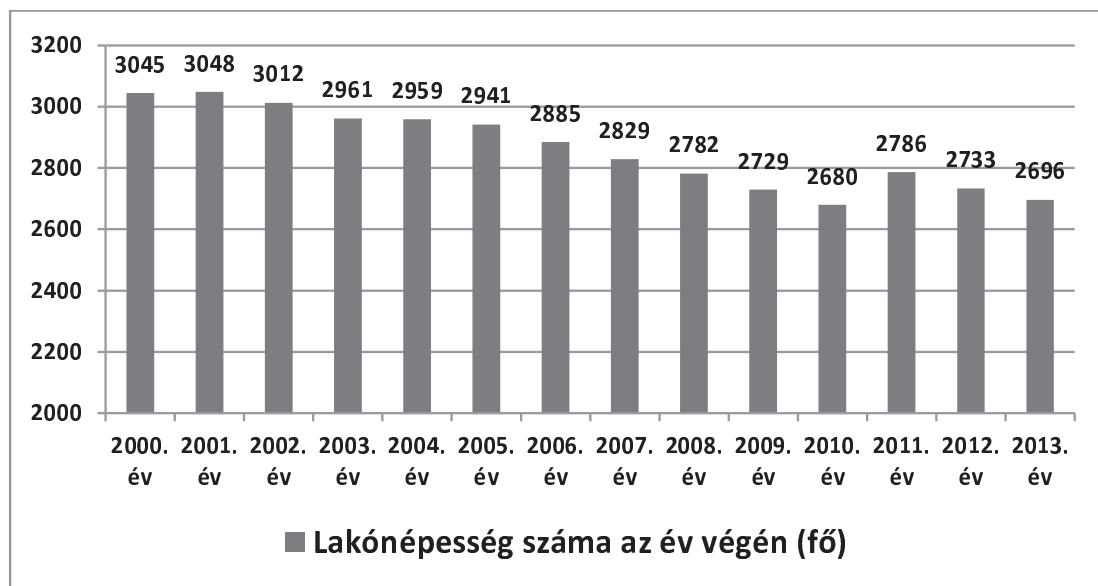
Recsk nagyközség Heves megyében, a Mátra hegység északkeleti részén helyezkedik el. Közigazgatásilag a 2013. január 1-től bevezetett járási rendszerben a Pétervásárai járás része. Pétervására a megye legkisebb városa, amelytől Recsk 20 km-re található, a két település közlekedési és funkcionális kapcsolatai meglehetősen gyengék, ami az ügyintézkést megnehezíti. A településen halad keresztül a 24-es főút és érinti azt a Kisterenye–Kál–Kápolna vasútvonal is, amely látszólag kedvező közlekedési adottságokra utal, azonban a 24-es főútnak elsősorban turisztikai szempontból nagyobb a jelentősége, az utóbbin pedig mára megszűnt a személyforgalom. A település közművesítettsége a kommunális szolgáltatások elérhetőségét tekintve megoldott, problémák azok minőségével adódnak.

Recsk lakossága a bánya üzemszünete óta több mint 400 fővel csökkent, az elnéptelenedési tendencia napjainkban is érvényesül (1. ábra). A természetes szaporodás negatív előjelű, a település migrációs adatok évről-évre jelentős ingadozást mutatnak, azonban a hosszabb távon az elvándorlás a meghatározóbb. E negatív hatásoknak köszönhetően az öregedési index értéke is folyamatosan emelkedik, egy erősen előregedő lakosságról beszélhetünk.

A település korábban a rézérc bánya nagyszámú munkavállalójának, másodsorban pedig térszerkezeti pozíciójának köszönhetően központi szerepkört vívott ki a Mátra északkeleti előterében fekvő települések körében. Mivel a bánya bezárását és a szomszédos településeken korábban működő nagyfoglalkoztatók megszűnését követően helyben nem sikerült megoldani a megszűnt munkahelyek pótlását, a település szerepköre erőteljesen visszaesett, ami tovább csökkentette a munkalehetőségek számát a szolgáltató szektorban. Azok a központi települések, amelyek nagyobb számban képesek további munkaerő felvételére, messze vannak, mivel a település éppen félúton helyezkedik el Eger és Gyöngyös között. Az álláskeresők száma 2014-ben ugyan csak kevéssel haladja meg az országos átlagot, azonban ez jelentős mértékben a közmunkások nagy számának köszönhető.

Az egy főre jutó belföldi jövedelem alapján Recsk a települések rangsorát tekintve ugyan a középmezőnyben helyezkedik el, mutatója az országos átlagnak csupán a 68,7%-át éri

el. Recskén a helyi adóbevételek egy főre jutó értéke az országos átlagnak mindössze negyedét éri el. A településen egy fontos gazdálkodó egység működik. Az egyetlen külföldi tőkeberuházás az a két bútörüzem, amely belga-francia tulajdonban van (Medal Hungary Kft. és Wolmat Kft.). A település több turisztikai vonzerővel is rendelkezik (pl. természetjárás, vadászat, horgászat terén), azonban a település idegenforgalma elmarad a szomszédos településektől.

1. ábra: A lakónépesség számának változása Recskén (2000-2013)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés.

A recski ércbánya története és jelenlegi helyzete

Recskén a Lahóca hegyi, ún. régi bánya területén 1979-ig folyt a kitermelés, és még a készletek kifogyása előtt megkezdődött további ércvagyon kutatása a korábbinál nagyobb mélységekben. Az I. aknát 1970-ben, a II. aknát 1974-ben kezdték el mélyíteni a II. bányatelken, ahol 1000-1100 méteres mélységben fűrtak le, és a két aknát összekötötték egymással. A kitermelés azonban nem kezdődött meg, s 1999 őszén az aknák vízemelő rendszere leállt, így azok víz alá kerültek. Az azóta eltelt mintegy másfél évtizedes időszakban állagmegóvási munkákat végeztek.

A Recski Ércbányák Rt. privatizációja nem volt sikeres. A 2000-es évek elején Gyöngyösoroszival együtt átkerült az akkori Mecsek Zrt., majd később a kivált Mecsek-Öko Zrt. kezelésébe. 2013. október 1-jétől a szintén állami kézben lévő balatonfüzfői Nitrokémia Zrt. vette át a munkálatok irányítását. A kezelő vállalkozásnál jelenleg mindössze 9 fő dolgozik, míg a munkálatokat alvállalkozók végzik el. Az ércbánya a kezelőkön túl kizárólagosan a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-hez tartozik.

Az I. bányatelken, Lahócán rekultivációs munkálatok zajlanak. 2013 nyarára elkészült a régi labor helyén egy vízkezelő üzem, a hozzá tartozó két ülepítő medencével. Folyamatosan zajlik a kármentesítés, és rekultiváció a bányánál. A recski ércbánya II. bányatelkén az I. és II. aknánál vízelárasztásos szüneteltetés zajlik. Folyamatos monitoring rendszer működik, figyelve az aknák helyzetét a berendezések állapotát, a nyomás és egyéb környezeti viszonyokat.

Az elmúlt évek során több fontos és sikertelen esemény zajlott a recski ércbányatelepen. Vidékfejlesztési tervet készítettek arra vonatkozóan, hogy ipari park létesüljön a

területen, ami azonban nem valósult meg pénzhiány, illetve az érintett terület egyedi sajátosságai miatt. A jelenlegi körülmények között már nem célkitűzés az ipari park létesítése. 2011-ben meghíúsult egy pályázat, amely külföldi tulajdonos kitermelésre való jogát jelentette volna a területen.

A vizsgálatok során alkalmazott módszerek

A vizsgálatot a településről elérhető szekunder információk feldolgozásával kezdtük. A statisztikai adatok elemzését követően 2013 márciusa és 2014 októbere között összesen kilenc alkalommal történt helyszíni terepszemle a település és a bányatelek területén. Ekkor szakértői tanulmányok és dokumentumok elemzésére is került sor. Felvettük a kapcsolatot a témában érintett szakemberekkel és a helyi közösség véleményét jól ismerő prominens személyekkel a későbbi interjú vizsgálat megalapozása érdekében. A kutatás során egyéni interjúkra és egy fókuszcsoporthoz tartozó interjúra egyaránt került sor. A vizsgálatba vont személyek úgy lettek megválasztva, hogy az elősegítse a téma több irányból való megvilágítását és a problémakör mélyebb megértését. Összesen 12 egyéni interjú készült, a fókuszcsoporthoz tartozó interjú 5 fő bevonásával történt. A bányának a településre gyakorolt hatását SWOT analízis segítségével összegeztük, amely jelen tanulmánynak nem képezi részét a terjedelmi korlátok okán.

Eredmények és értékelésük

A helyszíni terepszemléken szerzett tapasztalatok

A recski ércbánya hatásainak vizsgálatához természetesen elengedhetetlen volt a helyszín megismerésére, feltérképezésére. Az ércbánya területén folyamatos monitoring tevékenység és időszakosan rekultivációs munkálatok zajlanak. Figyelik az aknák állapotát, a vízszintet, a nyomást és egyéb geológiai viszonyokat. Az aktuális adatokból és az éves jelentésekből leszűrhető, hogy az aknák jelenleg is termelésre alkalmas állapotban vannak. A I. bányatelek lahocai terület előtt található patak támfalazása és rendezési munkálatai befejeződtek. A régi laborépületet teljes egészében elbontották, a területen talajcsere történt, majd a helyén egy vízkezelő üzem létesült, mellette pedig ülepítő, pihentető medencék. A vízkezelő próbaüzeme 2013. szeptember 30-ig tartott. A régi Katalin-tárónál hasonló medencék épültek a flotációs zagy víztelenítésére. Tervezett egy puffertároló kiépítése is, amely a vizet későbbi felhasználás céljából tárolja.

Az 1999. augusztusi környezeti tanulmány elkészítése azt a célt szolgálta, valamint a rekultivációs és fenntartási munkák, a kutatófúrások mindannak érdekében zajlanak, hogy lehetőség legyen a bánya újrainyitására. A környezeti tanulmány azt prognosztizálta, hogy 15 éven belül újra meg fog nyitni a bánya. Az akkori kutatások a végleges bezárás dátumaként a 2020-as éveket jelölték meg.

A lahocai térségben belátható időn belül be fog befejeződni a rekultiváció. Egy rendezett táj lesz ezen a területen. Az átadás után felmerülhet az is, hogy a jövőben külön hasznosítsák ezt a területet turisztikai vagy rekreációs célokra. Azonban ez egyúttal ellentétben van azzal az elképzeléssel, hogy a kitermelést újraindítsák. A bányászati tevékenység szüneteltetése hatással volt a környék termálkútjaira is, az előrejelzések is azt mutatták, hogy vízhozamuk meg fog emelkedni, ami azonban egyúttal a hőmérsékletük csökkenését is okozhatja.

A lahocai térségben, a Katalin-tároló felett lakóingatlanok találhatóak (Ércbánya lakótelep). Itt állandó lakosok vannak, bár ez már Recsk külterülete. A régi szolgálati

lakásokban (panelházakban) napjainkban is bejelentett lakosok élnek. Eleinte a régi dolgozók vásárolták meg ezen ingatlanokat, mára jórészt kicserélődtek a tulajdonosok (az eredeti tulajdonosok eladták az ingatlanokat). A bánya korábbi épületeinek egy része elbontásra került, mások pedig más jellegű hasznosítás alá kerültek. Nem messze az irodától található egy magánkézben lévő idősek otthona, ahol egy régi épületet hasznosítottak.

Recsk településrendezési tervében az 1999. augusztusi előzetes környezeti hatástanulmányban leírtakkal ellentétben a funkciókkal rendelkező épületek nem lettek a belterületbe vonva. Az elhangzottak alapján, ez szerencsés is, mert az összetett tulajdonjogi szabályozás miatt ezek a területek, épületek közvetlenül a telepkezelő birtokában maradtak.

A 2014-es év első felében sok hír megjelent, hogy állami szinten készítenek egy átfogó tanulmányt a bányatelkek hasznosításáról. Ez megvalósíthatósági dokumentum lett volna, amely összefoglalóan rendelkezne a további tervekről. Az elemzés 2014 őszi nem került nyilvánosságra, és az interjúk alkalmával sem tudtunk meg róla többet. 2014. október 3-án a recski ércbánya területén magasfeszültségű távvezetékek átadására került sor. A rendezvényen több magas rangú személy is megjelent, ami rámutat a hasznosítás kérdéskörének fontosságára és aktualitására.

A bányászati technológiákkal kapcsolatban megtudtuk, hogy ugyanazokkal a bányászati és feldolgozási munkálatokkal már nem lehet dolgozni, mint a korábbi évtizedekben. Sokkal nagyobb fokú fejlesztésre és automatizáltságra van szükség, amely szükségessé teszi az informatikai programok kidolgozását is. A fokozott gépesítés viszont azt vonja magával, hogy kevesebb munkaerőre lesz szükség.

Interjúk vizsgálat eredményei

Egyéni interjúk alkalmával 12 fő megkérdezésére került sor, közöttük öt férfi és hét nő szerepelt. A vizsgálatba bevontuk a hivatalban lévő polgármestert és korábban két ciklusban is a település vezetőjeként tevékenykedő korábbi polgármestert is. Igyekeztünk továbbá olyan személyeket felkeresni, akik jól ismerik a település általános helyzetét, s emellett egy-egy szűkebb témakörnek pedig a szakértőinek tekinthetők. A bányászat mellett további, a település fejlődése szempontjából fontos témaköröket tártunk fel, úgymint gazdaságfejlesztés, szociális problémák és ellátás, oktatás, közösségfejlesztés, kereskedelem, erdőgazdálkodás és turizmus.

A polgármester elmondta, hogy az ércbánya jelenleg is meghatározó a település életében, de mára elsősorban a hagyományok és az emlékek miatt. Az ércbánya újranyitása alapvetően más fejlődési pályára állítaná a települést, amihez egy komoly szakmai és pénzügyi háttérrel maga mögött tudó konzorcium tud csak felvállalni.

A település korábbi polgármestere szerint a jelenlegi körülmények között a korábbi bányászati foglalkoztatás nem lenne fenntartható, kb. 600 dolgozó és 600 kiszolgáló személyzetre lenne szükség, illetve magára a tevékenységre más cégek is települhetnének. A település teherforgalmára jellemző, hogy ez is átmenő mint a turizmus. Az ércbánya helyzetének megoldását mindenképp állami feladatnak tartaná, de kockázatos beruházás az összérték (kb. 40 milliárd Ft) miatt. Szerinte kisebb foglalkoztatási egységek létesítése lehetne első soron jó megoldás a problémákra (pl. könnyűipari üzemek, gyártó-szerelő létesítmények), valamint a turisztika lehet még prosperáló ágazat.

A lakosok mára kiábrándultak a megnyitással kapcsolatban, ez pont azért alakult ki, mert már sokszor felröppent a hír ezzel kapcsolatban, azonban érdemi lépés semmiféle

irányban nem történt. A lakosokhoz az általános híreken kívül kevés információ jut el, sokan még azzal sincsenek tisztában, hogy rekultiváció folyik a telepen.

Recsk gazdaságfejlesztési potenciálját alapvetően behatárolja, hogy nincsenek az önkormányzat tulajdonában jelentősebb erdő-, szántó-, és legelőterületek, amik vannak, zömmel kisterületű parcellák. Fejlesztési területként épp a bányaterület rendelkezik jelentősebb potenciállal, azonban egyelőre nem merült fel, hogy a rekultivált lahócai térség átkerülne önkormányzati tulajdonba.

A volt alpolgármester asszony részletes képet adott a bánya bezárását követő munkaerőpiaci helyzetről. Az ércbánya bezárásakor jellemző volt, hogy sok szakmabeli elhagyta a települést, és más hasonló helyre vándoroltak el (pl. Pécs, Mecsek környéke). Rajtuk kívül még az irodai dolgozóknak volt lehetősége elhelyezkedni, de a többség alapvetően munka nélkül maradt. A foglalkozási átrétegződés nem volt sikeres a településen. Még azok voltak a legkedvezőbb helyzetben, akik elmehettek kordedvezményes nyugdíjba.

A bánya bezárása óta olyan egzisztenciális problémák léptek fel, amelyek alapvetően meghatározzák a település életét. Főleg a még munkaképes korú lakosok körében, akik már nem tudnak több éve elhelyezkedni, teljes kilátástalanság és reményvesztettség jellemző. Többen említették, hogy a közmunka program kissé javított a település munkanélküliségi mutatóin, de mégsem értékteremtő, így akik benne dolgoznak nem a szakmájuknak megfelelő területen tevékenykednek. Ez a lehetőség nem járul hozzá a nemzeti jövedelem növeléséhez.

A járási rendszer bevezetésével remélték, hogy esetleg Recsk lesz a kistérség járás központja, mert így lehetőség lett volna egy nagyobb fokú fejlődésre. Jellemző, hogy a közügyek intézése érdekében inkább Egerbe utaznak el az emberek, mintsem Pétervásárára. A környékbeli településekkel számottevő együttműködés a civil szervezetek között és a kultúra terén valósul meg. A falvak a saját problémáikat maguk próbálják megoldani, nem jellemző a térségi összefogás. A helyiek szerint a településen Pétervásárához képest erősebb a kereskedelmi és szolgáltatói szektor, de a kiskereskedőkre negatív hatással volt a településre betelepülő nagyobb áruház.

Több válaszadó szerint a helyi gazdaságfejlesztés súlypontját a jelenleg is kiaknázható erőforrásokra kellene áthelyezni az ércvagyonnal szemben. Ők abban látnának kiutat, hogy a környezetben megerősítsék a fafeldolgozást, a helyi termékek előállítását (pl. gyógynövények, gombák és gyümölcsök stb.) és a turizmust. A helyi idegenforgalommal kapcsolatban a válaszadók annak „átmenő jellegét” emelték ki. A szállóvendégek rendszerint egy-két éjszakát töltenek csak el a településen. Inkább csak egy-egy környékbeli nagyobb rendezvény alkalmával növekszik meg számottevően a forgalom.

Fókuszcsoporthos interjú tapasztalatai

A fókuszcsoporthos interjú öt fő bevonásával történt, akik a Recskért Hórukk Egyesület tagjai voltak. Az öt főből három személy korábban az ércbányánál dolgozott, különböző beosztásokban, így jól ismerték a bányához kapcsolódó problémakört. A válaszadók a legtöbb esetben egységes véleményt fogalmaztak meg, azonban egy-egy egyedi történet is ismertetésre került.

Az interjú során elhangzott, hogy a II. bányatelek igazából csak kísérleti jellegű volt, valós értékű kitermelés ezen a részen nem folyt. Az 1990-es években több vízbetörés volt a II. aknánál, és már csak állagmegóvási munkákat folytattak, vizet is csak éjszaka szivattyúzták. A válaszadók műszakilag is tisztában vannak a bányában található berendezésekkel és adottságokkal, így elmondták, hogy azzal az üzemszüneti helyzettel

már nem lehet megoldani a kitermelés újratekésítését. Szerintük teljesen új gépekre, vágatokra és megoldásokra van szükség. Ezzel kapcsolatban azonban felmerül, hogy a ráfordítás milyen mértékben haladja meg a megtérülést, hiszen ha új aknákat létesítenek, azok igen jelentős kiadásokat vonnak maguk után. Ehhez hozzájárul az is, hogy új kutatófúrások segítségével kell feltérképezni, új módszerekkel a megtalálható ércvagyonot. A recski ércbánya felkarolása mindenképpen csak a magyar állam részéről lehetséges.

A település leépülésének problémáját nem csak az ércbánya bezárásában látták, hanem abban is, hogy a településen működő két kőbánya helyzete is megrendült, illetve más gazdasági problémák is felléptek. Jelentősebb pozitív foglalkoztatási hatása csak a bútorüzemeknek volt, emellett kisebb számban egy rehabilitációs foglalkoztatást folytató cég hozott létre munkahelyeket. Amennyiben az ércbánya hasznosítására nem kerül sor, azon a területen egy ipari park kialakítása lehet indokolt.

Fontos megemlíteni, hogy a magának a bányászati tevékenységnek nagyon erős közösségépítő és formáló hatása volt a korábbi évtizedekben, ami máig érezteti hatását. Hiszen nemcsak a munka, hanem a család és barátok révén is egymáshoz kötődtek az emberek, nem volt olyan lakosa a településnek aki valamilyen formában ne került volna kapcsolatba a bányászattal. Az egész település életét meghatározta, minden tekintetben erős hatással volt a lakosságra.

Következtetések, javaslatok

A vizsgálat tapasztalatai alapján az ércbánya igen különböző mértékben befolyásolja a település, illetve a térség lakóinak helyzetét. Miközben a bányatelken elhelyezkedő lakótelepen élőknek alapvetően befolyásolja a mindennapjait, addig a településen élők közül többen arról sem tudtak, hogy rekultivációs munkálatok zajlanak, amelyek egyébként jelentős anyagmozgást vontak magukkal. Az ércbánya megnyitásának kérdésköre ugyanakkor a kistérség településein élőkre is jelentős hatással lehetne a létrejövő új munkahelyek által. Közvetett formában a környezeti hatások, a fejlesztési területek korlátozott rendelkezésre állása miatt szinte minden területre hatással van bánya helyzetének rendezése.

Az ércbánya helyzete összetett és bonyolult, azonban a fejlesztési tervek a tevékenységgel kapcsolatban fennállnak. A bányanyitással kapcsolatban időszerű egy átfogó tanulmány készítése, amely minden szegmenst részletesen figyelembe véve megfelelő lehetőségeket vázolhatna fel. A műszaki, gazdasági, környezeti és társadalmi felméréseken túl vizsgálatot kell készíteni arra vonatkozóan, hogy milyen keretek között lehet eredményes az újraindítás. Tisztázni kell a tulajdonjogi viszonyokra jellemző körülményeket, és ennek fejében értékelni a bánya jövőbeni helyzetét.

Az elmúlt 25 évben Magyarországon majdnem teljesen megszűnt a bányászati szakemberek képzése. Ennek a helyzetnek az lett a következménye, hogy jelenleg nincs elegendő olyan munkaerő, amely azonnal munkába tudna állni egy újra megnyíló bányában. A megnyitáshoz megfelelő tőke szükséges, amit csak összefogott vállalkozói, gazdasági és állami háttérrel lehetne megvalósítani. A kitermelés csak akkor kivitelezhető, ha lehetőség van helyben vagy a közelben az érc feldolgozására. Ehhez minden bizonnyal külföldi technológiát és szakembereket közreműködését kell igénybe venni.

Sok érv szól amellett, hogy megnyissák újra a bányát, ez azonban társadalmi szempontból csak akkor lehetséges, hogy ha a különböző élesen ellentétes érdekcsoportok között (pl. környezetvédelmi, turisztikai szereplők és a bányászat

érdekeltjei) egyeztetés és kompromisszum jön létre. A település életének másik kifejezője lehet a turisztikai fejlesztések és egyéb helyi vállalkozások létesítése.

A helyi lakosságára ma is erős bányász szellemiség jellemző, amely összefüggésben van nem csak a település tradícióival, hanem szinte minden család múltjával. Ma is jelentős szerepe van a közösség összetartozásában.

Recsk térségi szerepköre az elmúlt 15 éven jelentősen leszűkült. A környékbeli települések jelentősen megerősödtek, így sokkal jobb mutatókkal rendelkeznek. A fejlődést az is nehezíti, hogy az egyes falvak között ritka az együttműködés. A szomszéd települések fejlődésének alapját egyre inkább a turizmus adja meg, kiemelt gyógy- és üdülőkörzet található Recsk környezetében. A nagyközség számára turisztika szempontjából kiutat jelenthet a vadász- és horgászturizmus, sziklamászás, a nemzeti emlékpark elérhetőbbé tétele. A régebbi épületekkel kapcsolatban többen megemlégték, hogy szerencsés lenne néhányat közülük ipari műemlékké nyilvánítani.

Az interjúk alkalmával felmerült, hogy a korábbi újraindítási tervek között szerepelt a lejtaknás kitermelési mód is. Ez azt jelentené, hogy Egerbaktáról vagy Kisterenyéről kezdődne a járat, ezáltal a kitermelt réz nem maradna helyben, így a feldolgozás sem ott történne. A lejtaknás vagy lejtőaknás megoldás esetén a kitermelésből és a feldolgozásból adódó munkalehetőségek és adóbevételek sem Recskhez kerülnének, illetve a kiszolgáló vállalkozások sem tudnának itt megjelenni.

Recsk település korlátozott lehetőségekkel rendelkezik. Kevés a saját szabad fejlesztési területe, így új létesítmények telepítése nehézségekbe ütközik. Az ércbánya telepen állnak rendelkezésre olyan területek, melyek megnyitás esetén akár ipari park jelleget is ölthetnének. Ez azt jelenti, hogy a bányászati tevékenységhez kapcsolódó melléktermékek feldolgozására és egyéb kiegészítő munkálatokhoz társ- vagy leányvállalkozások jönnének létre. Az ércbánya és az ipari park a későbbiekben más vállalkozásokat is hozhat magával, amelyből a településnek jelentős bevétele származhat (pl. iparűzési adó).

A lakosság felé a jövőben sokkal szélesebb körű tájékoztatásra van szükség, a nagy volumenű felröppenő híreket azonban kerülni kell, pont azért mert a lakosok erősen kiábrándultak. Lehetőséget kell teremteni arra, hogy külföldi jó példák alapján, újranyitott bányákhoz hasonlóan járjanak el. Recsk jövője nagyban függ az ércbányától, ez az egyetlen meghatározó tényező.

Összességében megfogalmazható, hogy a község jövőjével kapcsolatban a döntés jelenleg nem a helyiek kezében van. A fejlesztési alternatívák megvalósítását az ércvagyon hasznosítása és annak mikéntje alapvetően befolyásolja. Ennek megoldása azonban kormányzati szintű feladat. E döntésnek azonban minél hamarabb meg kellene születnie, hogy a település lakói annak megfelelően tervezhessék meg jövőjüket. Amennyiben a bányászat nem indul újra, az egyéb erőforrások hasznosítása kell, hogy előtérbe kerüljön.

Hivatkozott források:

- [1.] Csiffáry G. (2009): Az ércbányászat története a recski Lahócában (1850-1979). Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány, Budapest, 143 p.
- [2.] Downes, P.–Hanslow, K.–Tulip, P. (2014): The Effect of the Mining Boom on the Australian Economy. Research Discussion Paper (Reserve Bank of Australia), 2014-08, 44 p.

- [3.] Gagy Pálffy A. (2002): A recski ércbányászat mint potenciális bányászati lehetőség, Miskolc, A Miskolci Egyetem Közleménye A sorozat, 62. kötet, pp.101-118.
- [4.] Goodland, R. (2012): Responsible Mining: The Key to Profitable Resource Development. = Sustainability, 2012/4., pp. 2099-2126.
- [5.] Haney, M.–Shkaratan, M. (2003): Mine Closure and its Impact on the Community: Five Years After Mine Closure in Romania, Russia and Ukraine. World Bank Policy Research Working Paper 3083, 61 p.
- [6.] Kun B. (2010): Mozaikok a nyugat-mátrai ércbányászat történetéből. = Bányásattörténelmi Közlemények, 2010/2., pp. 86-99.
- [7.] Landefeld, J. S.–Hines, J. R. (1985): National Accounting for Non-renewable Natural Resources in the Mining Industries. = Review of Income and Wealth, Volume 31, Issue 1, pp. 1-20.
- [8.] Schwarz, R.–Gerth, A.–Morgenstern, S.–Hebner, A. (2009): Strategies for Managing Environmental Problems and Water Treatment in Mining. In: Abstracts of the International Mine Water Conference (2009), Pretoria, South Africa, pp. 557-566.
- [9.] Somody A. (2007): A recski mélyszinti bányáüzem hatása a mátradereskei és a bükkszéki hévízrendszerre. = Bányászat (A Miskolci Egyetem Közleménye), 72. kötet, pp. 167-176.
- [10.] Sima, M.–Zobrist, J.–Senila, M.–Levei, E.-A.–Abraham, B.–Dold, B.–Balteanu, D. (2008): Environmental pollution by mining activities – A case study in the Criş Alb Valley, Western Carpathians, Romania. In: Proceedings of the Swiss – Romanian Research Programme on Environmental Science & Technology (ESTROM), pp. 9-20.
- [11.] Siskáné Szilasi B.–Szalontai L.–Vágó J. (2013): Észak-Magyarország felhagyott bányászati területeinek hasznosítási lehetőségei. = Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, 10. évf. 1. sz. pp. 26-36.
- [12.] Wenzel G. (1880): Magyarország bányászatának kritikai története. Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó Hivatala, Budapest, 453 p.

Szerzők:

Gubacsi Franciska

Gazdasági- és vidékfejlesztési agrármérnök (BSc) szak

végzett hallgató

francy.gubacsi@gmail.com

Dr. Koncz Gábor

főiskolai docens

Károly Róbert Főiskola

Agrár- és Környezettudományi Intézet

konczg@karolyrobert.hu